

§ 68. [Riigikogu erakorralised istungjärgud]

Riigikogu erakorralised istungjärgud kutsuvad kokku Riigikogu esimees Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse või vähemalt viiendiku Riigikogu koosseisu ettepanekul.

Autor Aaro Mõttus

Ajaloolised tekstid

PS 1920: § 42. Riigikogu Juhatus võib Riigikogu kokku kutsuda ka erakorralisteks istungiteks, kui asjaolud seda nõuavad. Ta peab seda tegema, kui seda nõuab Vabariigi Valitsus või 1/4 Riigikogu seaduslikust koosseisust.

PSMS 1933: § 42. Riigivanema või kahekümneviie Riigikogu liikme kirjalikul nõudel on Riigikogu juhatus kohustatud kutsuma kokku Riigikogu erakorralisteks istungjärgudeks.

Vaheajal, Riigikogu nelja-aastase kestvuse möödumisest või Riigivanema poolt Riigikogu uute valimiste määramisest, kuni Riigikogu valimiste tagajärgede väljakuulutamiseni võidakse Riigikogu kutsuda kokku erakorraliseks istungjärguks ainult Riigivanema nõudel.

Riigikogu erakorralise istungjärgu kestvuse määrab Riigivanem.

PS 1937: § 71. Riigivolikogu astub kokku korraliseks istungjärguks igal aastal jaanuari ja oktoobri teisel teisipäeval. Pärast uusi valimisi kutsuvad Vabariigi President Riigivolikogu kokku korraliseks istungjärguks hiljemalt kahe nädala kestel pärast valimiste tagajärgede väljakuulutamist.

Riigivolikogu juhatus võib kokku kutsuda Riigivolikogu ka erakorralisteks istungjärgudeks. Riigivolikogu juhatus on kohustatud kokku kutsuma Riigivolikogu, kui seda nõuab Vabariigi President või üks neljandik Riigivolikogu seaduslikust koosseisust. Riigivolikogu on kohustatud Vabariigi Presidendi nõudmisel kokkukutsutava erakorralise istungjärgu päevakorda võtma ja arutama ainult küsimusi, mida nõuab Vabariigi President.

Riigivolikogu istungjärgud lõpetab Vabariigi President. Jaanuari teisel teisipäeval kokkuastuvat Riigivolikogu korralist istungjärku Vabariigi President ei või lõpetada enne kolme kuu möödumist, oktoobri teisel teisipäeval kokkuastuvat – mitte enne kahe kuu möödumist ja pärast Riigivolikogu uue koosseisu valimisi kokkukutsutavat – mitte enne kahe nädala möödumist, välja arvatud juhud, kui Vabariigi President on nende tähtaegade kestel määranud Riigivolikogu uue koosseisu valimised või kui Riigivolikogu ja Riiginõukogu pöörduvad Vabariigi Presidendi poole esitisega lõpetada istungjärg varem. Nende tähtaegade hulka ei arvata seda aega, mil Riigivolikogu istungjärg on katkestatud Vabariigi Presidendi poolt või Riigivolikogu ja Riiginõukogu ühtlase otsuse kohaselt.

Vabariigi Presidendil on õigus katkestada Riigivolikogu korralist ja erakorralist istungjärku üks kord istungjärgu kestel kuni kahe nädalani.

Riigivolikogu korralised istungjärgud ühes Riigivolikogu juhatuse enda algatusel või Riigivolikogu liikmete nõudmisel kokkukutsutud erakorraliste istungjärgudega ei või kesta üle kuue kuu aastas.

Vabariigi Presidendi sellekohasel nõudmisel kutsutakse Riigivolikogu üksikud komisjonid kokku ka Riigivolikogu istungjärgude vaheajal.

§ 72. Vaheajal, arvates Riigivolikogu koosseisu volituste viie-aastase kestuse möödumisest või Vabariigi Presidendi poolt Riigivolikogu uue koosseisu valimiste määramisest kuni Riigivolikogu valimiste tagajärgede väljakuulutamiseni, võib Riigivolikogu kokku kutsuda istungjärkudeks ainult Vabariigi Presidendi nõudmisel, kes määrab nende istungjärkude päevakorra ja lõpetamise.

§ 73. Sõja ajal on Vabariigi Presidendil õigus Riigivolikogu istungjärke lõpetada § 71 ettenähtud tähtaegadest kinni pidamata, ära kuulates Riigikogu üldkoosoleku juhatuse ja Sõjavägede Ülemjuhataja arvamused.

Sõja ajal võib Riigivolikogu erakorralisi istungjärke kokku kutsuda ainult Vabariigi Presidendi nõudel, samuti ka Riigikogu üldkoosoleku juhatuse algatusel ja Vabariigi Presidendi nõusolekul Vabariigi Presidendi poolt määratud päevakorraga.

- 1 Kui korralistele istungjärkudele koguneb Riigikogu põhiseadusest tulenevalt ilma kokkukutsumiseta, siis erakorralisteks istungjärkudeks on Riigikogu tarvis kokku kutsuda.
- 2 Kuigi termin „erakorraline“ võib esmapilgul näida osutavat erakorralistele asjaoludele, mis nõuavad Riigikogu kiiret kogunemist, ei ole kiireloomulisus Riigikogu kokkukutsumise sisuliseks eelduseks. Nii võib Riigikogu kokku kutsuda näiteks korralise istungjärgu „pikendamiseks“, kui kõiki eelnõusid, mille vastuvõtmist teatavaks ajaks peab vajalikuks näiteks Vabariigi Valitsus või parlamendiammus, ei jõuta korralise istungjärgu jooksul ära menetleda.
- 3 Lähtudes istungjärgu mõistest – tööperiood, mille jooksul Riigikogu on koos ja toimub tihedasti istungeid (PS § 67 kommentaar) – ning põhiseaduse regulatsioonist, mille kohaselt toimub aastas kaks korralist istungjärku, võib asuda seisukohale, et erakorralised istungjärgud saavad aset leida üksnes väljaspool korraliste istungjärkude aega, s.t juunikuu kolmandast reedest kuni septembrikuu teisele esmaspäevale eelneva pühapäevani ning detsembrikuu kolmandast reedest kuni jaanuarikuu teisele esmaspäevale eelneva pühapäevani.¹ Tõlgendus, et korralise istungjärgu ajal on võimalik Riigikogu kokku kutsuda erakorraliseks istungjärguks, ei oleks kooskõlas arusaamaga, et kokku saab kutsuda üksnes parlamenti, mille tööperiood on lõppenud ning mis seetõttu ei ole koos.
- 4 Põhiseadus sätestab tingimused, mille täitmise korral on Riigikogu erakorraline kogunemine ja erakorralise istungjärgu raames otsuste vastuvõtmine õiguspärane: kokkukutsumise ettepanek selleks õigustatud subjekti poolt, kokkukutsumine Riigikogu esimehe poolt, kvooruminõude järgimine (vt PS § 70 teine lause).
- 5 Kommenteeritav paragrahv sätestab, et ettepaneku kutsuda Riigikogu kokku erakorraliseks istungjärguks võivad teha Vabariigi President, Vabariigi Valitsus või vähemalt viiendik Riigikogu koosseisust, s.t vähemalt 21 Riigikogu liiget. Kuigi põhiseadus ei reguleeri ettepaneku sisu, on põhjendatud arvata, et ettepaneku tegija peab näitama ära küsimused, mille arutamiseks Riigikogu kokku tulemist soovitakse (päevakorra), ning kuupäeva.

¹ Sama seisukoht: Eesti Vabariigi põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni lõpparuanne. Põhiseaduse 4. peatükk „Riigikogu“, lk 52; J. Jäätma, A. Koitmäe, T. Runthal. – PSKV, PS § 68 komm. 2.

- 6 Riigikogu kutsub erakorraliseks istungjärguks kokku Riigikogu esimees. Ehkki kommenteeritavas paragrahvis kasutatakse sõna „ettepanek“², ei ole Riigikogu esimehel õigust jätta Riigikogu kokku kutsumata.³ Riigikogu esimehe kaalutusõigust võib möönda erakorralise istungjärgu aja määramisel, sest tal lasub kohustus hoolitseda selle eest, et Riigikogu liikmetel ka tegelikult oleks võimalik koguneda ja aruteludest osa võtta.
- 7 Kommenteeritavas paragrahvis kasutatakse terminit „istungjärk“, mitte „istung“, mis tähendab, et Riigikogu kutsutakse kokku teatavaks perioodiks, mille jooksul ta peab istungeid ning arutab läbi ja otsustab küsimused, mis olid kokkukutsumise ettepaneku tegemise põhjuseks. Kui Riigikogu kokku kutsutakse, peab Riigikogul endal olema õigus määrata kindlaks, mitu istungit ja millistel aegadel toimub, samuti komisjonide ja fraktsioonide tööks ette nähtud aeg. Ei ole siiski välistatud, et erakorraline istungjärk koosneb ainult ühest Riigikogu istungist.
- 8 PS § 70 näeb ette, et erakorralisel istungjärgul on Riigikogu otsustusvõimeline, kui kohal on üle poole koosseisust. Põhiseadus ei sätesta aga otsustusvõime puudumise tagajärge. Seetõttu ei ole üheselt selge, kas siis, kui enne mõnda hääletust tuvastatakse nõutava kvoorumi puudumine, tuleb erakorraline istungjärk igal juhul lõpetada või võib hääletuse edasi lükata ning käsitleda vahepeal muid küsimusi või teha selleks ajaks vaheaeg istungjärgu töös. Eesti parlamenditraditsiooni kohaselt on läbi aegade kvoorumi puudumise tagajärg olnud istungi/istungjärgu lõpetamine.⁴
- 9 Erakorraline istungjärk lõpeb, kui küsimused, mille arutamiseks ja otsustamiseks Riigikogu kokku kutsuti (päevakord), on ammendatud. Ühelgi organil peale Riigikogu enda ei ole õigust erakorralist istungjärku lõpetada (vrd 1937. aasta põhiseaduse § 71).

² „Eesti keele seletava sõnaraamatu“ järgi on ettepanek „mõte, plaan v. soovitus, mis esitatakse kaalumiseks, heakskiitmiseks, teostamiseks“.

³ Sama seisukoht: Eesti Vabariigi põhiseaduse juriidilise ekspertiisi komisjoni lõpparuanne. Põhiseaduse 4. peatükk „Riigikogu“, lk 52; J. Jäätma, A. Koitmäe, T. Runthal. – PSKV, PS § 68 komm. 2.

⁴ 28. aprillil 1921 vastu võetud Riigikogu kodukorra (RT 1921, 33, 26) § 35 lg 3 teise lause ja 19. jaanuaril 1934 vastu võetud Riigikogu kodukorra (RT 1934, 5, 37) § 69 lg 3 kohaselt pidi koosoleku juhataja kvoorumi puudumise korral lõpetama Riigikogu koosoleku. Riigikogu praktika kohta pärast 1992. aastat vt A. Mõttus. – RKKTS, § 76 komm. 9.